

Z A K O N

O POTVRĐIVANJU MULTILATERALNOG SPORAZUMA IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I NJENIH DRŽAVA ČLANICA, REPUBLIKE ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, REPUBLIKE BUGARSKE, REPUBLIKE HRVATSKE, BIVŠE JUGOSLOVENSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE, REPUBLIKE ISLAND, REPUBLIKE CRNE GORE, KRALJEVINE NORVEŠKE, RUMUNIJE, REPUBLIKE SRBIJE I MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NACIJA NA KOSOVU (U SKLADU SA REZOLUCIJOM SAVETA BEZBEDNOSTI UN 1244 OD 10. JUNA 1999) O USPOSTAVLJANJU ZAJEDNIČKOG EVROPSKOG VAZDUHOPLOVNOG PODRUČJA

Član 1.

Potvrđuje se Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, koji je Republika Srbija potpisala 29. juna 2006. godine u Briselu.

Član 2.

Tekst Multilateralnog sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, u originalu na srpskom jeziku glasi:

MULTILATERALNI SPORAZUM

IZMEĐU EVROPSKE ZAJEDNICE I NJENIH DRŽAVA ČLANICA,

**REPUBLIKE ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE,
REPUBLIKE BUGARSKE, REPUBLIKE HRVATSKE,
BIVŠE JUGOSLOVENSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE,
REPUBLIKE ISLAND, REPUBLIKE CRNE GORE
KRALJEVINE NORVEŠKE, RUMUNIJE, REPUBLIKE SRBIJE I
MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NACIJA NA KOSOVU¹**

O USPOSTAVLJANJU

ZAJEDNIČKOG EVROPSKOG VAZDUHOPLOVNOG PODRUČJA

---

¹U skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti UN 1244 od 10. juna 1999.

KRALJEVINA BELGIJA,
REPUBLIKA ČEŠKA,
KRALJEVINA DANSKA,
SAVEZNA REPUBLIKA NEMAČKA,
REPUBLIKA ESTONIJA,
REPUBLIKA GRČKA,
KRALJEVINA ŠPANIJA,
REPUBLIKA FRANCUSKA,
IRSKA,
REPUBLIKA ITALIJA,
REPUBLIKA KIPAR,
REPUBLIKA LETONIJA,
REPUBLIKA LITVANIJA,
VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,
REPUBLIKA MAĐARSKA,
MALTA,
KRALJEVINA HOLANDIJA,
REPUBLIKA AUSTRIJA,
REPUBLIKA POLJSKA,
REPUBLIKA PORTUGAL,
REPUBLIKA SLOVENIJA,
REPUBLIKA SLOVAČKA,
REPUBLIKA FINSKA,
KRALJEVINA ŠVEDSKA,
UJEDINJENO KRALJEVSTVO VELIKE BRITANIJE I SEVERNE IRSKE,

u daljem tekstu „države članice EZ“, i

EVROPSKA ZAJEDNICA, u daljem tekstu „Zajednica“ ili „Evropska zajednica“, i

REPUBLIKA ALBANIJA,
BOSNA I HERCEGOVINA,
REPUBLIKA BUGARSKA,
REPUBLIKA HRVATSKA,
BIVŠA JUGOSLOVENSKA REPUBLIKA MAKEDONIJA,
REPUBLIKA ISLAND,
REPUBLIKA CRNA GORA,
KRALJEVINA NORVEŠKA,
RUMUNIJA
REPUBLIKA SRBIJA i
PRIVREMENA UPRAVA UJEDINJENIH NACIJA NA KOSOVU,

svi gore navedeni u daljem tekstu „strane ugovornice“

IMAJUĆI U VIDU objedinjen karakter međunarodnog civilnog vazduhoplovstva i u želji da formiraju Zajedničko evropsko vazduhoplovno područje (ECAA) koje je zasnovano na zajedničkom pristupu tržištu vazdušnog saobraćaja strana ugovornica i slobodi osnivanja preduzeća, sa jednakim uslovima konkurencije i poštovanjem istih pravila – uključujući oblasti sigurnosti, bezbednosti, upravljanja vazdušnim saobraćajem, usklađenosti socijalnih pitanja i zaštite životne sredine;

UZIMAJUĆI U OBZIR da pravila koja se odnose na ECAA treba da se primenjuju na multilateralnoj osnovi u okviru ECAA i da stoga, treba definisati određena pravila u tom smislu;

POSTIGAVŠI SAGLASNOST da je pogodno da se pravila ECAA zasnivaju na relevantnim zakonskim propisima koji su na snazi u okviru Evropske zajednice, kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma, bez prejudiciranja propisa koji su sadržani u Ugovoru o osnivanju Evropske zajednice;

PRIZNAJUĆI da potpuna usaglašenost sa pravilima ECAA daje pravo stranama ugovornicama da ostvaruju koristi na osnovu ECAA, uključujući pristup tržištu;

IMAJUĆI U VIDU da usaglašenost sa pravilima ECAA, uključujući potpun pristup tržištu, ne može da se postigne odjedanput, već putem tranzicije olakšane određenim aranžmanima ograničenog trajanja;

NAGLAŠAVAJUĆI da pravila, shodno tranzicionim aranžmanima u slučaju kada su neophodni, koja se odnose na pristup avio-prevozlaca tržištu treba da isključe ograničenja vezana za frekvencije, kapacitet, vazdušne rute, tip vazduhoplova ili slična ograničenja shodno bilateralnim sporazumima ili aranžmanima u vazdušnom saobraćaju, i da avio-prevozioci ne treba da sklapaju komercijalne sporazume ili slične aranžmane kao uslov pristupanja tržištu;

NAGLAŠAVAJUĆI da avio-prevozioci treba da budu tretirani na nediskriminatoran način u pogledu pristupa infrastrukturama vazdušnog saobraćaja posebno u slučaju kada su ove infrastrukture ograničene;

IMAJUĆI U VIDU da sporazumi o pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i određenih ostalih strana ugovornica u principu predviđaju da uslovi zajedničkog pristupa tržištu u vazdušnom saobraćaju treba da se, u cilju obezbeđivanja koordiniranog razvoja i progresivne liberalizacije saobraćaja između strana ugovornica ovih Sporazuma koji su prilagođeni recipročnim komercijalnim potrebama, regulišu posebnim sporazumima;

IMAJUĆI U VIDU želju svake pridružene strane da svoje zakone o vazdušnom saobraćaju i pitanja s tim u vezi učini kompatibilnim sa zakonima Evropske zajednice, kao i u pogledu buduće izrade zakonskih propisa u okviru Zajednice;

IMAJUĆI U VIDU značaj tehničke pomoći u tom pogledu;

IMAJUĆI U VIDU da odnosi između Zajednice i država članica EZ i Norveške i Islanda moraju da nastave da se regulišu Sporazumom o Evropskoj ekonomskoj zoni;

U ŽELJI da omogući kasnije proširenje Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja;

PODSEĆAJUĆI na pregovore između Evropske zajednice i pridruženih strana u pogledu zaključivanja Sporazuma o određenim aspektima vazdušnog saobraćaja koji će dovesti do usklađivanja bilateralnih sporazuma o vazdušnom saobraćaju između država članica EZ i pridruženih strana sa zakonom Evropske zajednice;

DOGOVORILE SU SE SLEDEĆE:

CILJEVI I NAČELA

ČLAN 1.

1. Cilj ovog sporazuma je formiranje Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja, u daljem tekstu ECAA. ECAA se zasniva na slobodnom pristupu tržištu, slobodi osnivanja preduzeća, jednakim uslovima konkurencije i zajedničkim pravilima u oblasti sigurnosti, bezbednosti, upravljanja vazдушnim saobraćajem, socijalnih pitanja i zaštite životne sredine. U tom cilju, ovaj sporazum obrazlaže pravila koja se primenjuju između strana ugovornica shodno uslovima koji su navedeni u ovom dokumentu. Ova pravila obuhvataju odredbe predviđene propisima koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.
2. Odredbe ovog sporazuma se primenjuju u onoj meri u kojoj se odnose na vazdušni saobraćaj ili na pitanja s tim u vezi koja su navedena u Aneksu I ovog sporazuma.
3. Ovaj sporazum se sastoji od članova koji obrazlažu opšte funkcionisanje ECAA, u daljem tekstu „Glavni sporazum“, aneksa, od kojih Aneks I sadrži zakonske propise Evropske zajednice koji se primenjuju između strana ugovornica u okviru Glavnog sporazuma i protokola, od kojih barem jedan za svaku pridruženu stranu utvrđuje tranzicione aranžmane koji se primenjuju.

ČLAN 2.

1. Za potrebe ovog sporazuma:
  - (a) izraz "Sporazum" označava Glavni sporazum, njegove anekse, propise koji su navedeni u Aneksu I kao i njegove protokole;
  - (b) izraz "pridružena strana" označava Republiku Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Republiku Bugarsku, Republiku Hrvatsku, bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju, Republiku Crnu Goru, Rumuniju, Republiku Srbiju ili svaku drugu državu ili subjekat koji postaje strana ovog sporazuma u skladu sa članom 32;
  - (c) dodatna pridružena strana ili UNMIK označava Misiju privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu, u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 od 10. juna 1999. godine;
  - (d) izraz „strana ugovornica“ označava u odnosu na Evropsku zajednicu i države članice EZ, Zajednicu i države članice Evropske zajednice ili Zajednicu ili države članice Evropske zajednice. Značenje koje se odnosi na ovaj izraz, u svakom slučaju, proizilazi iz relevantnih odredbi ovog Sporazuma i odgovarajućih nadležnosti Zajednice i država članica EZ koje slede iz Ugovora EZ.
  - (e) izraz „partner ECAA“ označava pridruženu stranu, Norvešku ili Island;
  - (f) izraz „Ugovor EZ“ označava Ugovor o osnivanju Evropske zajednice;
  - (g) izraz „Sporazum EEA“ označava Sporazum o Evropskoj ekonomskoj zoni i njegove Protokole i Anekse, koji je potpisan 2. maja 1992. godine, i čije su strane ugovornice Evropska zajednica, njene države članice, Island, Lihtenštajn i Norveška;
  - (h) izraz „Sporazum o pridruživanju“ označava svaki ovakav sporazum kojim se uspostavlja udruživanje između Evropske zajednice, ili između Evropske zajednice i njenih država članica s jedne strane, i pridružene strane koja je u pitanju, s druge strane;

- (i) izraz „avio-prevoznik ECAA“ označava avio-prevoznika koji poseduje dozvolu kako je predviđeno ovim sporazumom u skladu sa odredbama relevantnih propisa koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (j) izraz „nadležna civilna vazduhoplovna vlast“ označava vladinu agenciju ili subjekat koji na osnovu zakonskog prava vrši ocenu usaglašenosti, izdaje dozvole i kontroliše upotrebu ili prodaju proizvoda ili usluga ili dozvola u okviru nadležnosti strane ugovornice i može da preduzme postupke kako bi obezbedio da proizvodi ili usluge koji se plasiraju na tržištu u okviru njegove nadležnosti budu u saglasnosti sa pravnim zahtevima;
  - (k) izraz „Konvencija“ označava Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, koja je otvorena za potpisivanje u Čikagu 7. decembra 1944, i izmene i dopune i Aneксе te konvencije;
  - (l) izraz „SESAR“ označava tehničku implementaciju Jedinog evropskog neba koja obezbeđuje koordinisano i sinhronizovano istraživanje, razvoj i raspored sistema ATM novih generacija;
  - (m) izraz „Glavni plan ATM“ (Glavni plan upravljanja vazдушnim saobraćajem) označava početnu tačku SESAR;
  - (n) izraz „država članica EZ“ označava državu članicu Evropske zajednice.
2. Upotreba izraza „država“, „domaći“, „državljeni“ ili „teritorija“ ne preudicira status bilo koje strane ugovornice shodno međunarodnom pravu.

ČLAN 3.

Odredbe propisa na koje se poziva ili koji su sadržani u Aneksu I ovog sporazuma, usklađeni prema Aneksu II ovog sporazuma ili u odlukama Zajedničkog komiteta su obavezujuće za strane ugovornice i predstavljaju ili predstavljaju deo njihovog unutrašnjeg pravnog poretka, kao što sledi:

- (a) propis koji odgovara bilo kojoj uredbi Evropske zajednice treba da bude deo unutrašnjeg pravnog poretka strana ugovornica;
- (b) propis koji odgovara uputstvu Evropske zajednice ostavlja nadležnim organima strana ugovornica izbor oblika i načina implementacije.

ČLAN 4.

Strane ugovornice preduzimaju sve odgovarajuće mere, bilo opšte ili pojedinačne, kako bi obezbedile ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz ovog sporazuma i uzdržavaju se od svih mera koje bi mogle da ugroze ostvarivanje ciljeva ovog sporazuma.

ČLAN 5.

Odredbe ovog sporazuma ne utiču na odnose između strana ugovornica Sporazuma o EEA.

NEDISKRIMINACIJA

ČLAN 6.

U okviru predmeta ovog sporazuma i bez preudiciranja bilo koje posebne odredbe sadržane u njemu, zabranjena je svaka diskriminacija na nacionalnoj osnovi.

PRAVO NA OSNIVANJE PREDUZEĆA

ČLAN 7.

U okviru predmeta i uslova ovog sporazuma i bez prejudiciranja odredaba relevantnih propisa koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, ne postoje ograničenja slobode osnivanja preduzeća od strane državljana države članice EZ ili partnera ECAA na teritoriji bilo koje od njih. Sloboda osnivanja preduzeća obuhvata pravo da se preduzmu i obavljaju aktivnosti lica koja rade samostalno i da se osnivaju i vode preduzeća, naročito kompanije ili firme prema uslovima koji su predviđeni za sopstvene državljane na osnovu zakona zemlje u kojoj se takvo preduzeće osniva. Ovo se takođe odnosi i na osnivanje agencija, filijala ili podružnica od strane državljana bilo koje države članice EZ ili partnera ECAA, osnovanih na teritorijama bilo koje od njih.

ČLAN 8.

1. U okviru ovog sporazuma i bez prejudiciranja odredaba relevantnih propisa koji su navedeni u Aneksu I, kompanije ili firme osnovane ili organizovane u skladu sa zakonom neke države članice EZ ili partnera ECAA i koje imaju poslovno sedište u okviru ECAA se tretiraju na isti način kao i fizička lica koja su državljani država članica EZ ili partnera ECAA.

2. Izrazi "kompanije ili firme" označavaju kompanije ili firme osnovane ili organizovane prema građanskom ili trgovačkom pravu, uključujući kooperativna udruženja i druga pravna lica koja podležu javnom ili privatnom pravu, izuzimajući one koji su nedohodovni.

ČLAN 9.

1. Odredbe čl. 7. i 8. se ne primenjuju na aktivnosti koje su, na teritoriji bilo koje strane ugovornice, povezane, čak i povremeno, sa vršenjem državnih funkcija.

2. Odredbe čl. 7. i 8. i mere koje se preduzimaju u skladu sa njima ne prejudiciraju primenu odredaba koje su predviđene zakonom, propisom ili administrativnim postupkom strana ugovornica koje se odnose na ulazak, boravak i zaposlenje ili predviđanje posebnog tretmana stranih državljana po osnovu javnog poretka, javne bezbednosti ili zdravstvene zaštite.

ČLAN 10.

1. Bez prejudiciranja povoljnijih odredaba u postojećim sporazumima i u okviru predmeta ovog sporazuma, strane ugovornice ukidaju kvantitativna ograničenja i mere sa jednakim dejstvom, na prenos opreme, zaliha, rezervnih delova i drugih uređaja kada su neophodni nekom avio-prevoziocu ECAA kako bi mogao da nastavi sa pružanjem usluga vazdušnog saobraćaja shodno uslovima predviđenim ovim sporazumom.

2. Ova obaveza navedena u stavu 1 ovog člana ne sprečava strane ugovornice da zabrane ili uvedu ograničenja za ovakve prenose koji su opravdani po osnovu javnog poretka ili javne bezbednosti; zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka; zaštite intelektualne, industrijske ili komercijalne svojine. Međutim, ovakve zabrane ili ograničenja neće predstavljati načine proizvoljne diskriminacije niti prikrivenih ograničenja trgovine između strana ugovornica.

VAZDUHOPLOVNA SIGURNOST

ČLAN 11.

1. Strane ugovornice na odgovarajući način obezbeđuju da su vazduhoplovi registrovani kod jedne strane ugovornice, kada sleću na aerodrome druge strane ugovornice, u skladu sa međunarodnim standardima sigurnosti koji su uspostavljeni u skladu sa Konvencijom i budu podvrgnuti unutrašnjim i spoljašnjim pregledima na platformi od strane ovlašćenih predstavnika te druge strane ugovornice, radi provere dokumenata vazduhoplova i dokumenata posade, kao i trenutnog stanja vazduhoplova i njegove opreme.
2. Strana ugovornica može, u svakom trenutku, da zahteva konsultacije koje se odnose na standarde sigurnosti koje primenjuje druga strana ugovornica u oblastima izvan onih koje su obuhvaćene propisima koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.
3. Nijedna odredba ovog sporazuma se ne tumači tako da ograničava ovlašćenja nadležne civilne vazduhoplovne vlasti da preduzima odgovarajuće i neodložne mere kadgod ustanovi da neki proizvod ili usluga:
  - (i) ne zadovoljava minimalne standarde koji mogu da se ustanove u skladu sa Konvencijom ili
  - (ii) izaziva ozbiljnu sumnju – na osnovu sprovedenog pregleda koji je naveden u stavu 1. ovog člana – da vazduhoplov ili eksploatacija vazduhoplova nije u skladu sa minimalnim standardima koji su ustanovljeni u skladu sa Konvencijom, ili
  - (iii) izaziva ozbiljnu sumnju da postoji nedostatak efikasnog održavanja i sprovođenja minimalnih standarda koji su utvrđeni u skladu sa Konvencijom.
4. Kada nadležna civilna vazduhoplovna vlast preduzme postupke shodno stavu 3. ovog člana, odmah obaveštava nadležnu civilnu vazduhoplovnu vlast ostalih strana ugovornica o preduzimanju takvih mera, navodeći razloge za njihovo preduzimanje.
5. Kada se nastavi primena mera u skladu sa stavom 3. ovog člana čak i ako je osnov za njihovu primenu prestao da postoji, svaka strana ugovornica može da poveri to pitanje Zajedničkom komitetu.
6. O svakoj izmeni i dopuni domaćeg zakona u pogledu statusa nadležne civilne vazduhoplovne vlasti, strana ugovornica koja je u pitanju obaveštava ostale strane ugovornice.

VAZDUHOPLOVNA BEZBEDNOST

ČLAN 12.

1. Da bi zaštitile civilno vazduhoplovstvo od nezakonitih radnji, strane ugovornice obezbeđuju da se zajednički osnovni standardi i mehanizmi za praćenje usaglašenosti u pogledu vazduhoplovne bezbednosti sadržani u Aneksu I ovog sporazuma, primenjuju na svakom aerodromu koji se nalazi na njihovim teritorijama, u skladu sa relevantnim odredbama koje su navedene u tom aneksu.
2. Strane ugovornice, na zahtev, pružaju jedna drugoj svu neophodnu pomoć u cilju sprečavanja otmica civilnih vazduhoplova i drugih nezakonitih radnji usmerenih protiv sigurnosti tih vazduhoplova, njihovih putnika i posade, aerodroma i navigacionih sredstava, kao i svake druge opasnosti po bezbednost civilnog vazduhoplovstva.

3. Kada dođe do incidenta ili pretnje incidentom u smislu otmice civilnih vazduhoplova ili drugih nezakonitih radnji usmerenih protiv sigurnosti tih vazduhoplova, njihovih putnika i posade, aerodroma ili navigacionih sredstava, strane ugovornice pomažu jedna drugoj na taj način što olakšavaju komunikaciju i druge odgovarajuće mere koje su namenjene za brzo i bezbedno okončanje takvog incidenta ili pretnje incidentom.

4. Pridružena strana može da bude podvrgnuta inspekciji Evropske komisije u skladu sa važećim zakonskim propisima Evropske zajednice koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, i od nje se može zahtevati da učestvuje u inspekcijama Evropske komisije kod ostalih strana ugovornica.

UPRAVLJANJE VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM

ČLAN 13.

1. Strane ugovornice sarađuju u oblasti upravljanja vazdušnim saobraćajem u pogledu proširenja Jedinствenog evropskog neba na ECAA u cilju poboljšanja postojećih standarda sigurnosti i celokupne efikasnosti opštih standarda vazdušnog saobraćaja u Evropi, u cilju optimizacije kapaciteta i smanjenja kašnjenja.

2. U cilju lakše primene propisa Jedinствenog evropskog neba na njihovim teritorijama,

- pridružene strane, što je pre moguće, u okviru ograničenja svojih nadležnosti, preduzimaju neophodne mere, kako bi svoju institucionalnu strukturu upravljanja vazdušnim saobraćajem prilagodile Jedinствenom evropskom nebu, posebno putem određivanja ili uspostavljanja odgovarajućih domaćih nadzornih tela, koja su bar funkcionalno nezavisna od provajdera usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem.
- Evropska zajednica uključuje pridružene strane u svaku operativnu inicijativu u oblasti pružanja usluga vazdušne plovidbe, vazdušnog prostora i interoperabilnosti, koje proizilaze iz Jedinствenog evropskog neba, posebno kroz blagovremeno objedinjavanje napora relevantnih strana ugovornica na uspostavljanju funkcionalnih blokova vazdušnog prostora.

3. Evropska zajednica obezbeđuje da pridružene strane budu u potpunosti uključene u razvoj Glavnog plana ATM i njegovo sprovođenje kroz SESAR program Komisije.

KONKURENCIJA

ČLAN 14.

1. Odredbe Aneksa III ovog sporazuma se primenjuju na predmet ovog sporazuma. U slučaju kada su pravila o konkurenciji i državnoj pomoći obuhvaćena drugim sporazumima između dve ili više strana ugovornica, kao što su sporazumi o pridruživanju, između ovih strana ugovornica primenjuju se ova pravila.

2. Čl. 15, 16. i 17. se ne primenjuju na odredbe iz Aneksa III ovog sporazuma.

PRIMENA

ČLAN 15.

1. Bez prejudiciranja stavova 2. i 3. ovog člana, svaka strana ugovornica obezbeđuje da se prava iz ovog sporazuma, a posebno iz propisa, koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, mogu ostvariti pred domaćim sudovima.

2. U slučajevima koji mogu da utiču na postojeći ili potencijalni vazdušni saobraćaj koji se odobrava shodno ovom sporazumu, institucije Evropske zajednice koriste prava koja su im posebno data shodno odredbama propisa koji su navedeni ili sadržani u Aneksu I ovog sporazuma.

3. Sva pitanja u vezi ocene zakonitosti odluka koje su donele institucije Evropske zajednice shodno ovom sporazumu, a posebno shodno propisima koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma, su u isključivoj nadležnosti Suda pravde Evropskih zajednica.

TUMAČENJE

ČLAN 16.

1. S obzirom da su odredbe ovog sporazuma i odredbe propisa navedenih u Aneksu I ovog sporazuma u osnovi identične odgovarajućim pravilima Ugovora EZ i propisima koji su usvojeni u skladu sa Ugovorom EZ, te odredbe se, u sprovođenju i primeni, tumače u skladu sa relevantnim rešenjima i odlukama Suda pravde i Evropske komisije koje su donete pre datuma potpisivanja ovog sporazuma. Rešenja i odluke donete posle datuma potpisivanja ovog sporazuma se dostavljaju ostalim stranama ugovornicama. Na zahtev jedne od strana ugovornica, zaključke iz tih kasnijih rešenja i odluka utvrdiće Zajednički komitet kako bi se obezbedila pravilna primena ovog sporazuma. Postojeća tumačenja se dostavljaju, pre datuma potpisivanja ovog Sporazuma partnerima ECAA. Odluke koje donosi Zajednički komitet, shodno ovom postupku, treba da budu u skladu sa precedentnim pravom Suda pravde.

2. Kada se pred sudom ili tribunalom partnera ECAA pokrene pitanje tumačenja ovog sporazuma, odredaba propisa koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma ili propisa koji su doneseni u skladu sa Aneksom I, koji su u osnovi identični odgovarajućim pravilima Ugovora EZ i propisima koji su usvojeni u skladu sa ugovorom EZ, sud ili tribunal zahteva, ako smatra neophodnim za donošenje presude, a u skladu sa Aneksom IV ovog sporazuma, da Sud pravde donese odluku po tom pitanju. Partner ECAA može da utvrdi, na osnovu odluke i u skladu sa Aneksom IV, u kojoj meri i u skladu sa kojim modalitetima njegovi sudovi i tribunali treba da primenjuju ovu odredbu. O toj se odluci obaveštava depozitar i Sud pravde. Depozitar obaveštava ostale strane ugovornice.

3. U slučaju kada, u skladu sa stavom 2 ovog člana, sud neke strane ugovornice, protiv čijih odluka ne postoji pravni lek prema domaćem zakonu, nije u mogućnosti da se obrati Sudu pravde, svaku odluku tog suda strana ugovornica koja je u pitanju će da dostavi Zajedničkom komitetu koji će da postupi tako da očuva jedinstveno tumačenje ovog sporazuma. Ako Zajednički komitet, u roku od dva meseca nakon što su mu izložene razlike između precedentnog prava Suda pravde Evropskih zajednica i odluke suda te strane ugovornice, ne uspe da sačuva jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma, mogu da se primene procedure predviđene članom 20. ovog sporazuma.

NOVI ZAKONSKI PROPISI

ČLAN 17.

1. Ovaj sporazum ne prejudicira pravo svake strane ugovornice, shodno poštovanju načela nediskriminacije i odredaba ovog člana i člana 18. stav 4. da jednostrano usvoji nove ili izmeni i dopuni postojeće zakonske propise u oblasti vazdušnog saobraćaja ili u oblasti s tim u vezi koja je navedena u Aneksu I ovog sporazuma. Pridružene strane neće usvojiti nijedan zakonski propis ukoliko nije u skladu sa ovim sporazumom.

2. Čim neka strana ugovornica donese novi ili izmeni i dopuni postojeće propise dužna je da obavesti drugu stranu ugovornicu preko Zajedničkog komiteta najkasnije mesec dana od dana njegovog usvajanja. Na zahtev bilo koje strane ugovornice, Zajednički komitet, u roku od dva meseca nakon toga vrši razmenu mišljenja o posledicama tih novih zakonskih propisa ili izmena i dopuna na pravilnu primenu ovog sporazuma.

3. Zajednički komitet:

- (a) usvaja odluku na osnovu koje se vrši revizija Aneksa I ovog sporazuma kako bi novi propisi ili izmena i dopuna koja je u pitanju postali sastavni deo ovog sporazuma, ako je neophodno na osnovu reciprociteta ili
- b) usvaja odluku sa ciljem da se novi propisi ili izmena i dopuna koja je u pitanju tretiraju u skladu sa ovim sporazumom ili
- c) donosi odluku o nekim drugim merama kako bi zaštitio pravilnu primenu ovog sporazuma.

4. Kada su u pitanju zakonski propisi koji su doneseni između potpisivanja ovog sporazuma i njegovog stupanja na snagu, o kojima su obaveštene ostale strane ugovornice, za datum obaveštenja se uzima datum kada je informacija primljena. Rok u kome Zajednički komitet donosi odluku ne može biti kraći od šezdeset dana od dana stupanja ovog sporazuma na snagu.

ZAJEDNIČKI KOMITET

ČLAN 18.

1. Bez prejudiciranja člana 15. stav 2. i stav 3. i čl. 21. i 22. ovog sporazuma osniva se Zajednički komitet koji je nadležan za sprovođenje ovog sporazuma i za obezbeđivanje njegove pravilne primene. U tu svrhu on daje preporuke i donosi odluke u slučajevima koji su predviđeni ovim sporazumom. Odluke Zajedničkog komiteta strane ugovornice sprovode u skladu sa sopstvenim pravilima.

2. Zajednički komitet se sastoji od predstavnika strana ugovornica.

3. Zajednički komitet donosi odluke jednoglasno. Zajednički komitet može po određenim specifičnim pitanjima da predvidi proceduru donošenja odluka većinom glasova.

4. U cilju pravilne primene ovog sporazuma, strane ugovornice razmenjuju informacije, između ostalog, o novim zakonskim propisima ili donetim odlukama od značaja za ovaj sporazum i, na zahtev bilo koje strane ugovornice, održavaju konsultacije u okviru Zajedničkog komiteta, uključujući i konsultacije o socijalnim pitanjima.

5. Zajednički komitet usvaja pravilnik o poslovanju.

6. Partner ECAA ili Evropska zajednica i njene države članice naizmenično predsedavaju Zajedničkim komitetom u skladu sa aranžmanima koji treba da budu predviđeni pravilnikom o poslovanju.

7. Predsedavajući Zajedničkog komiteta saziva sastanke najmanje jedanput godišnje da bi se razmotrilo opšte sprovođenje ovog sporazuma i kada god posebne okolnosti to zahtevaju, na zahtev neke strane ugovornice. Zajednički komitet stalno razmatra razvoj precedentnog prava Suda pravde. U tom cilju Evropska zajednica dostavlja partnerima ECAA sve odluke Suda pravde koje su od značaja za sprovođenje ovog Sporazuma. Zajednički komitet donosi odluke u roku od tri meseca kako bi obezbedio jedinstveno tumačenje ovog Sporazuma.

8. Zajednički komitet može da osnuje radne grupe koje mogu da mu pomažu u vršenju dužnosti.

ČLAN 19.

1. Odluka Zajedničkog komiteta je obavezujuća za strane ugovornice. Ukoliko odluka koju donese Zajednički komitet sadrži zahtev da neka strana ugovornica preduzme mere, navedena strana ugovornica preduzima neophodne mere i o tome obaveštava Zajednički komitet.
2. Odluke Zajedničkog komiteta se objavljuju u službenim glasilima Evropske Unije i partnera ECAA. U svakoj odluci treba da bude naveden datum kada će je strana ugovornica primenjivati i može da sadrži svaku drugu informaciju za koju bi korisnici mogli da budu zainteresovani.

REŠAVANJE SPOROVA

ČLAN 20.

1. Zajednica, zajedno sa državama članicama EZ ili partnerom ECAA može da iznese pred Zajednički komitet pitanje koje je sporno, a koje se odnosi na primenu ili tumačenje ovog sporazuma, osim u slučajevima kada su predviđene posebne procedure u ovom sporazumu.
2. Kada se neki spor iznese pred Zajednički komitet shodno stavu 1. ovog člana, odmah se održavaju konsultacije između stranaka u sporu. U slučajevima kada Evropska zajednica nije stranka u sporu, jedna od stranki u sporu može da pozove predstavnika Zajednice na konsultacije. Stranke u sporu mogu da sastave predlog rešenja koji se odmah dostavlja Zajedničkom komitetu. Odluke koje donosi Zajednički komitet shodno ovoj proceduri poštuju precedentno pravo Suda pravde.
3. Ukoliko Zajednički komitet u roku od četiri meseca od dana kada mu je dostavljen predmet ne donese odluku koja rešava spor, stranke u sporu mogu da se obrate Sudu pravde čija će odluka biti konačna i obavezujuća. Modaliteti prema kojima se dostavljaju podnesci Sudu pravde su obrazloženi u Aneksu IV ovog sporazuma.
4. Ukoliko Zajednički komitet ne donese odluku o spornom pitanju koje mu je dostavljeno u roku od četiri meseca, strane ugovornice mogu preduzeti odgovarajuće zaštitne mere u skladu sa čl. 21. i 22. ovog sporazuma, za period koji nije duži od šest meseci. Posle tog roka svaka strana ugovornica može da otkáže Sporazum, što odmah stupa na snagu. Strana ugovornica ne preduzima zaštitne mere po pitanju koje je povereno Sudu pravde u skladu sa ovim sporazumom, osim u slučajevima koji su definisani u članu 11. stav 3. ovog sporazuma ili u skladu sa mehanizmima koji su predviđeni u pojedinačnim propisima navedenim u Aneksu I ovog sporazuma.

MERE ZAŠTITE

ČLAN 21.

Bez prejudiciranja člana 11. stav 3. ovog sporazuma i procene pitanja vezanih za sigurnost i bezbednost koja su navedena u Protokolima ovog sporazuma, zaštitne mere su ograničavajuće u pogledu njihovog obima i trajanja na onoliko koliko je neophodno da se situacija popravi. Prioritet se daje onim merama koje najmanje ometaju sprovođenje ovog sporazuma.

ČLAN 22.

1. Strana ugovornica koja razmatra preduzimanje zaštitnih mera treba da obavesti ostale strane ugovornice o svojoj nameri preko Zajedničkog komiteta i da dostavi sve relevantne informacije.
2. Strane ugovornice odmah pristupaju konsultacijama u Zajedničkom komitetu u cilju iznalaženja zajednički prihvatljivog rešenja.
3. Bez prejudiciranja člana 11. stav 3. ovog sporazuma, strana ugovornica koja je u pitanju ne može da preduzme mere zaštite do isteka roka od mesec dana od dana obaveštenja shodno stavu 1. ovog člana, osim ako postupak konsultacija shodno stavu 2. ovog člana nije završen pre isteka navedenog roka.
4. Strana ugovornica koja je u pitanju će, bez odlaganja, obavestiti Zajednički komitet o preduzetim merama i dostaviti sve relevantne informacije.

OTKRIVANJE INFORMACIJA

ČLAN 23.

Od predstavnika, delegata i eksperata strana ugovornica, kao i zvaničnika i drugih službenika koji deluju prema ovom sporazumu se zahteva da, čak i kada njihove funkcije prestanu, ne otkrivaju informacije za koje postoji obaveza čuvanja profesionalne tajne, a posebno informacije o preduzećima, njihovim poslovnim vezama ili troškovima.

TREĆE ZEMLJE I MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE

ČLAN 24.

1. Na zahtev bilo koje strane ugovornice, strane ugovornice se međusobno konsultuju u okviru Zajedničkog komiteta, u skladu sa procedurama utvrđenim u čl. 25. i 26. ovog sporazuma:
  - (a) po pitanjima vazdušnog saobraćaja koja se razmatraju u međunarodnim organizacijama;
  - b) o raznim aspektima mogućeg razvoja odnosa između strana ugovornica i trećih zemalja u oblasti vazdušnog saobraćaja i o funkcionisanju značajnih elemenata bilateralnih ili multilateralnih sporazuma koji su zaključeni u toj oblasti.
2. Konsultacije predviđene stavom 1. ovog člana se održavaju u roku od mesec dana od dana podnošenja zahteva, a u hitnim slučajevima što je pre moguće.

ČLAN 25.

1. Osnovni ciljevi konsultacija koje su predviđene članom 24. stav 1. pod (a) ovog sporazuma su:
  - (a) da zajednički odrede da li pitanja pokreću probleme od zajedničkog interesa i
  - (b) u zavisnosti od vrste ovakvih problema:
    - da zajednički razmotre da li postupci strana ugovornica u okviru relevantnih međunarodnih organizacija treba da budu koordinirani, ili
    - da zajednički razmotre neki drugi pristup koji bi mogao biti odgovarajući.
2. Strane ugovornice, što je pre moguće razmenjuju informacije od značaja za ciljeve koji su predviđeni u stavu 1. ovog člana.

ČLAN 26.

Osnovni ciljevi konsultacija koje su predviđene članom 24. stav 1. pod (b) ovog sporazuma su razmatranje relevantnih pitanja i razmatranje svakog pristupa koji bi mogao da bude odgovarajući.

TRANZICIONI ARANŽMANI

ČLAN 27.

1. Protokoli I do VIII uspostavljaju tranzicione aranžmane i njihovo trajanje između Evropske zajednice i države članice EZ, s jedne strane i pridružene strane koja je u pitanju, s druge strane. U odnosu između Norveške ili Islanda i pridružene strane primenjuju se isti uslovi kao i između Evropske zajednice i države članice EZ, s jedne strane i pridružene strane koja je u pitanju, s druge strane.

2. U toku tranzicionih perioda koji su navedeni u stavu 1. ovog člana utvrđuju se relevantni elementi režima vazdušnog saobraćaja između dve pridružene strane na osnovu restriktivnijeg od dva relevantna protokola koji se odnose na pridružene strane koje su u pitanju.

3. Postepena tranzicija svake pridružene strane do potpune primene ECAA podleže proceni. Procenu vrši Evropska zajednica u saradnji sa pridruženom stranom koja je u pitanju. Kada pridružena strana utvrdi da su uslovi za završetak tranzicionog perioda kako je obrazloženo u relevantnim protokolima ispunjeni, obavestiće Evropsku zajednicu da može da se izvrši procena.

4. Ukoliko Evropska zajednica utvrdi da su uslovi ispunjeni, ona obaveštava Zajednički komitet, a zatim donosi odluku na osnovu koje se pridružena strana koja je u pitanju kvalifikuje za prelaz na sledeći tranzicioni period ili za potpuno uključivanje u Zajedničko evropsko vazduhoplovno područje, zavisno od slučaja.

5. Ako Evropska zajednica utvrdi da uslovi nisu ispunjeni, ona o tome obaveštava Zajednički komitet. Zajednica predlaže pridruženoj strani koja je u pitanju određena poboljšanja i određuje rok sprovođenja u kome ta poboljšanja mogu razumno da se sprovedu. Pre isteka perioda primene vrši se druga, a ako je potrebno i dalja procena kako bi se utvrdilo da su predložena poboljšanja efikasno i zadovoljavajuće sprovedena.

VEZA SA BILATERALNIM SPORAZUMIMA I ARANŽMANIMA O VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

ČLAN 28.

1. Odredbe ovog sporazuma imaju primat u odnosu na relevantne odredbe bilateralnih sporazuma i/ili aranžmana o vazdušnom saobraćaju koji su na snazi između pridruženih strana, sa jedne strane i Evropske zajednice, države članice EZ, Norveške ili Islanda, s druge strane, kao i između pridruženih strana.

2. Izuzetno od stava 1. ovog člana, za vreme tranzicionih perioda koji su navedeni u članu 27. ovog sporazuma, odredbe koje se odnose na vlasništvo, saobraćajna prava, kapacitet, frekvencije, tip ili promenu vazduhoplova, podelu kodova i formiranje cena iz bilateralnih sporazuma ili aranžmana koji je na snazi između pridružene strane i Evropske zajednice, države članice EZ, Norveške ili Islanda, ili između dve pridružene strane primenjuju se između strana sporazuma ako je takav bilateralni sporazum i/ili aranžman povoljniji u smislu davanja sloboda avio-prevoziocima koji su u pitanju, od odredaba Protokola koje se primenjuju u odnosu na pridruženu stranu koja je u pitanju.

3. Spor između pridružene strane i druge strane ugovornice o tome da li su povoljnije odredbe Protokola ili bilateralnih sporazuma i/ili aranžmana, koje se odnose na pridruženu stranu koja je u pitanju, u pogledu potpune primene ECAA, se rešava u okviru mehanizma za rešavanje sporova koji je predviđen članom 20. ovog sporazuma. Sporovi o utvrđivanju odnosa između spornih protokola se rešavaju na isti način.

STUPANJE NA SNAGU, PONOVO RAZMATRANJE, PRESTANAK VAŽENJA SPORAZUMA I DRUGE ODREDBE

ČLAN 29.

Stupanje na snagu

1. Ovaj sporazum podleže ratifikaciji ili odobrenju strana potpisnica u skladu sa njihovim domaćim zakonima. Instrumenti ratifikacije ili odobrenja se deponuju u Generalnom sekretarijatu Saveta Evropske unije (depozitar), koji o tome obaveštava sve druge potpisnice kao i Međunarodnu organizaciju civilnog vazduhoplovstva.

2. Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana drugog meseca od dana deponovanja instrumenata o ratifikaciji ili odobrenja od strane Evropske zajednice i država članica EZ i najmanje jedne pridružene strane. Za svaku potpisnicu koja ratifikuje ili odobri ovaj sporazum posle tog datuma, Sporazum stupa na snagu prvog dana drugog meseca od dana deponovanja instrumenata o ratifikaciji ili odobrenja od strane potpisnice.

3. Izuzetno od stavova 1. i 2. ovog člana, Evropska zajednica i njene države članice i najmanje jedna pridružena strana, mogu da donesu odluku da međusobno privremeno primene ovaj sporazum od datuma potpisivanja, u skladu sa domaćim zakonodavstvom, tako što o tome obaveštavaju depozitara koji obaveštava ostale strane ugovornice.

ČLAN 30.

Ponovno razmatranje

Ovaj sporazum se ponovo razmatra na zahtev bilo koje strane ugovornice, a obavezno pet godina od dana njegovog stupanja na snagu.

ČLAN 31.

Prestanak važenja Sporazuma

1. Svaka strana ugovornica može da otkáže ovaj Sporazum putem obaveštavanja depozitara, koji o tome obaveštava ostale strane ugovornice kao i Međunarodnu organizaciju civilnog vazduhoplovstva. Ako Evropska zajednica i države članice EZ otkážu ovaj Sporazum, on prestaje da važi godinu dana od dana obaveštenja. Ako ovaj Sporazum otkáže bilo koja druga strana ugovornica, on prestaje da važi samo u odnosu na tu stranu ugovornicu godinu dana od dana obaveštenja. Međutim, vazdušni saobraćaj koji se obavlja na dan prestanka važenja ovog sporazuma može da se nastavi i dalje, do kraja sezone redovnog saobraćaja Međunarodnog udruženja avio-prevoznika u vazdušnom saobraćaju (IATA) u koju pada datum prestanka važenja.

2. Nakon pristupanja pridružene strane Evropskoj uniji, ta strana automatski prestaje da bude pridružena strana ovog sporazuma i postaje država članica EZ.

3. Ovaj sporazum prestaje da važi ili se privremeno suspenduje u odnosu na pridruženu stranu ako odgovarajući sporazum o pridruživanju prestane da važi ili se privremeno suspenduje.

ČLAN 32.

Proširenje ECAA

Evropska zajednica može da zatraži od bilo koje države ili subjekta koji je spreman da svoje zakone o vazdušnom saobraćaju i pitanja s tim u vezi učini kompatibilnim sa zakonima Zajednice, a sa kojim je Zajednica uspostavila ili uspostavlja okvir tesne ekonomske saradnje, kao što je Sporazum o pridruživanju, da učestvuje u ECAA. U tu svrhu, strane ugovornice vrše izmenu i dopunu Sporazuma u skladu s tim.

ČLAN 33.

Aerodrom Gibraltar

1. Smatra se da je primena ovog sporazuma na aerodrom Gibraltar bez prejudiciranja odgovarajućeg pravnog statusa Kraljevine Španije i Ujedinjenog Kraljevstva u pogledu spora nad suverenitetom iznad teritorije na kojoj se aerodrom nalazi.
2. Primena ovog sporazuma na aerodrom Gibraltar se suspenduje dok ne stupe na snagu aranžmani postignuti u Zajedničkoj deklaraciji između Ministarstva Kraljevine Španije i Ujedinjenog Kraljevstva 2. decembra 1987.godine.

ČLAN 34.

Jezici

Ovaj sporazum je sačinjen u jednom originalnom primerku na zvaničnim jezicima institucija Evropske Unije i strana ugovornica osim jezika Evropske zajednice i njenih država članica, pri čemu su svi tekstovi podjednako autentični.

U POTVRDU ČEGA SU, dole potpisani, propisno ovlašćeni opunomoćenici, potpisali ovaj sporazum.

ANEKS I

PRAVILA KOJA SE PRIMENJUJU NA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

„Odredbe koje se primenjuju“ iz sledećih propisa se primenjuju u skladu sa Glavnim sporazumom i Aneksom II ovog sporazuma o horizontalnim usklađivanjima, osim ako nije drugačije navedeno u ovom aneksu ili u Protokolima I do VIII. U slučaju potrebe, utvrđuju se specifična usklađivanja za svaki pojedinačni propis kako sledi:

A.   Pristup tržištu i razna pitanja

Br. 2407/92

Uredba Saveta (EEZ) br. 2407/92 od 23. jula 1992. godine o izdavanju dozvola avio-prevoziocima

Odredbe koje se primenjuju: čl. 1. do 18. i Aneks ove uredbe, osim pozivanja u članu 13. stav 3. do člana 226. (npr.169) Ugovora EZ.

Br. 2408/92

Uredba Saveta (EEZ) br. 12408/92 od 23. jula 1992. godine o pristupu avio-prevozlaca Zajednice vazdušnim rutama unutar Zajednice

izmenjena i dopunjena ili usklađena

- članom 29. Uredbe koja se odnosi na uslove pristupanja Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske;
- odlukom Zajedničkog komiteta EEA br. 7/94 od 21. marta 1994. godine kojom se menja i dopunjava Protokol 47 i određeni Aneksi Sporazuma EEA;
- članom 20. Uredbe o uslovima pristupanja Republike Češke, Republike Estonije, Republike Kipar, Republike Letonije, Republike Litvanije, Republike Mađarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije i Republike Slovačke i usklađivanjima sa Ugovorima na osnovu kojih je osnovana Evropska unija, u daljem tekstu „Uredba o pridruživanju iz 2003“

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 15. i Aneksi I, II i III ove uredbe.

Br. 2409/92

Uredba Saveta (EEZ) br. 2409/92 od 23. jula 1992. godine o tarifama i naknadama u vazdušnom saobraćaju

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 10. ove uredbe

Br. 95/93

Uredba Saveta (EEZ) br. 95/93 od 18. januara 1993. godine o zajedničkim pravilima za dodelu slotova na aerodromima Zajednice

izmenjena i dopunjena

- Uredbom (EZ) br. 894/2002 Evropskog Parlamenta i Saveta od 27. maja 2002. godine kojom se menja i dopunjava Uredba Saveta (EEZ) br. 95/93
- Uredbom (EZ) br. 1554/2003 Evropskog Parlamenta i Saveta od 22. jula 2003. godine kojom se menja i dopunjava Uredba Saveta (EEZ) br. 95/93
- Uredbom (EZ) br. 793/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 21. aprila 2004. godine kojom se menja i dopunjava Uredba Saveta (EEZ) br. 95/93

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 12. i član 14. stav a pod (2) ove uredbe

Što se tiče primene člana 12. stav 2. ove uredbe, izraz „Komisija“ se tumači kao „Zajednički komitet“.

Br. 96/67

Uputstvo Saveta 96/67/EZ od 15. oktobra 1996. godine o pristupu tržištu opsluživanja na zemlji na aerodromima Zajednice

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 25. i Aneks ovog propisa

Što se tiče primene člana 10. izraz “države članice” se tumači kao „države članice EZ“.

Što se tiče primene člana 20. stav 2. ovog uputstva, izraz “komisija” se tumači kao „Zajednički komitet“.

Br. 785/2004

Uredba (EZ) br. 785/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 21. aprila 2004. godine o zahtevima za osiguranje za avio-prevoziocima i korisnike vazduhoplova

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 8. i 10. stav 2. ove uredbe

B. Upravljanje vazдушnim saobraćajem

Br. 549/2004

Uredba (EZ) br. 549/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 10. marta 2004. godine kojom se predviđa okvir za formiranje Jedininstvenog evropskog neba (okvirna Uredba)

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 4, 6. i od 9. do 14. ove uredbe

Br. 550/2004

Uredba (EZ) br. 550/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 10. marta 2004. godine o pružanju usluga vazdušne plovidbe u okviru Jedininstvenog evropskog neba (Uredba o pružanju usluga)

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 19. i Aneksi I i II ove uredbe

Br. 551/2004

Uredba (EZ) br. 551/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 10. marta 2004. godine o organizaciji i korišćenju vazdušnog prostora u okviru Jedininstvenog evropskog neba (Uredba o vazdušnom prostoru)

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 11. ove uredbe

Br. 552/2004

Uredba (EZ) br. 552/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 10. marta 2004. godine o interoperabilnosti Evropske mreže upravljanja vazdušnim saobraćajem (Uredba o interoperabilnosti)

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 12. i Aneksi I do V ove uredbe

Br. 2096/2005

Uredba Komisije (EZ) br. 2096/2005 od 20. decembra 2005. godine koja predviđa zajedničke zahteve za pružanje usluga vazdušne plovidbe

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 9. i Aneksi I do V ove uredbe

Br. 2150/2005

Uredba Komisije (EZ) br. 2150/2005 od 23. decembra 2005. godine koja predviđa zajednička pravila za fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 9. i Aneks ove uredbe

C. Vazduhoplovna sigurnost

Br. 3922/91

Uredba Saveta (EEZ) br. 3922/91 od 16. decembra 1991. godine o usklađivanju tehničkih zahteva i administrativnih postupaka u oblasti civilnog vazduhoplovstva

izmenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EZ) br. 2176/96 od 13. novembra 1996. godine kojom se menja i dopunjava Uredba Saveta (EEZ) br. 3922/91 o naučnom i tehničkom napretku
- Uredbom Komisije (EZ) br. 1069/1999 od 25. maja 1999. kojom se usklađuje Uredba Saveta (EEZ) br. 3922/91 o naučnom i tehničkom napretku
- Uredbom Komisije (EZ) br. 2871/2000 od 28. decembra 2000. godine kojom se usklađuje Uredba Saveta (EEZ) 3922/91 o usklađivanju tehničkih i administrativnih procedura u oblasti civilnog vazduhoplovstva
- Uredbom (EZ) br. 1592/2002 Evropskog Parlamenta i Saveta od 15. jula 2002. godine o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 10, 12. i 13, izuzev člana 4. stav 1. i člana 8. stav 2. druga rečenica i Aneksi I do III ove uredbe

Što se tiče primene člana 12. „države članice“ se tumači kao „države članice EZ“.

Br. 94/56

Uputstvo Saveta 94/56/EZ od 21. novembra 1994. godine kojom se uspostavljaju osnovni principi koji regulišu ispitivanje udesa i incidenata u civilnom vazduhoplovstvu

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 12. ovog uputstva

Što se tiče primene čl. 9. i 12. ovog uputstva, izraz „Komisija“ se tumači kao „sve ostale strane ugovornice ECAA“.

Br. 1592/2002

Uredba (EZ) br. 1592/2002 Evropskog parlamenta i Saveta od 15. jula 2002. godine o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe

izmenjena i dopunjena :

- Uredbom (EZ) br. 1643/2003 Evropskog parlamenta i Saveta od 22. jula 2003. godine kojom se menja i dopunjava Uredba (EZ) br. 1592/2002
- Uredbom Komisije (EZ) br. 1701/2003 od 24. septembra 2003. godine kojom se vrši usklađivanje člana 6. Uredbe (EZ) br. 1592/2002

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 57. i Aneksi I i II ove uredbe

Br. 2003/42

Uputstvo 2003/42/EZ Evropskog Parlamenta i Saveta od 13. juna 2003. godine o dostavljanju izveštaja u slučaju udesa i incidenata u civilnom vazduhoplovstvu

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 11. i Aneksi I i II ovog uputstva

Br.1702/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1702/2003 od 24. septembra 2003. godine koja predviđa sprovođenje pravila za izdavanje uverenja o plovidbenosti i zaštiti životne sredine za vazduhoplove i proizvode vezane za njih, delove i uređaje, kao i za izdavanje uverenja organizacijama za projektovanje i proizvodnju

izmenjena i dopunjena :

- Uredbom Komisije (EZ) br. 381/2005 od 7. marta 2005. godine koja menja i dopunjava Uredbu (EZ) br. 1702/2003

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 4. i Aneks ove uredbe. Tranzicione periode navedene u ovoj uredbi utvrđuje Zajednički komitet.

Br. 2042/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 2042/2003 od 20. novembra 2003. godine o stalnoj plovidbenosti vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, delova i uređaja i izdavanju odobrenja organizacijama i osoblju koji su angažovani na ovim zadacima

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 6. i Aneksi I do IV ove uredbe

Br. 104/2004

Uredba Komisije (EZ) br. 104/2004 od 22. januara 2004. godine koja predviđa pravila o organizovanju i sastavu Odbora za žalbe Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 7. i Aneks ove uredbe

Br. 488/2005

Uredba Komisije (EZ) br. 488/2005 od 21. marta 2005. godine o tarifama i naknadama koje naplaćuje Evropska agencija za bezbednost vazdušne plovidbe

Br. 2111/2005

Uredba (EZ) br. 2111/2005 Evropskog parlamenta i Saveta od 14. decembra 2005. godine o uspostavljanju spiska avio-prevozlaca Zajednice koji podležu zabrani obavljanja vazdušnog saobraćaja u okviru Zajednice i o obaveštavanju putnika vazdušnog saobraćaja o identitetu avio-prevozlaca koji obavljaju vazdušni saobraćaj, i poništenje člana 9. Uputstva 2004/36/EZ

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 13, Aneks ove uredbe

D. Vazduhoplovna bezbednost

Br. 2320/2002

Uredba (EZ) br 2320/2002 Evropskog Parlamenta i Saveta od 16. decembra 2002. godine kojim se uspostavljaju zajednička pravila u oblasti bezbednosti civilnog vazduhoplovstva

izmenjena i dopunjena:

- Uredbom (EZ) br. 849/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 29. aprila 2004. godine kojom se menja i dopunjava Uredba (EZ) br. 2320/2002

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 12. i Aneks ove uredbe

Br. 622/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 622/2003 od 4. aprila 2003. godine koja predviđa mere za sprovođenje zajedničkih osnovnih standarda o vazduhoplovnoj bezbednosti

izmenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EZ) br. 68/2004 od 15. januara 2004. godine kojom se menja i dopunjava Uredba (EZ) br. 622/2003
- Uredbom Komisije (EZ) br. 781/2005 kojom se menja i dopunjava Uredba (EZ) br. 622/2003
- Uredbom Komisije (EZ) br. 857/2005 od 6. juna 2005. godine kojom se menja i dopunjava Uredba (EZ) br. 622/2003

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 5. i Aneks ove uredbe

Br. 1217/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1217/2003 od 4. jula 2003. godine koja predviđa zajedničke specifikacije za nacionalne programe kontrole kvaliteta bezbednosti civilnog vazduhoplovstva

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 11, Aneksi I i II ove uredbe

Br. 1486/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1486/2003 od 22. avgusta 2003. godine koja predviđa procedure za sprovođenje inspekcija od strane Komisije u oblasti bezbednosti civilnog vazduhoplovstva

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 16. ove uredbe

Br. 1138/2004

Uredba Komisije (EZ) br. 1138/2004 od 21. juna 2004. godine kojom se uspostavlja opšta definicija kritičnih delova zona bezbednosti na aerodromima kojima je zabranjen pristup

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 8. ove uredbe

E. Životna sredina

Br. 89/629

Uputstvo Saveta 89/629/EEZ od 4. decembra 1989. godine o ograničavanju emisije buke civilnih podzvučnih mlaznih aviona.

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 8. ovog uputstva

Br. 92/14

Uputstvo Saveta 92/14/EEZ od 2. marta 1992. godine o ograničavanju eksploatacije aviona koji su obuhvaćeni u delu II, poglavlje 2, knjiga 1 Aneksa 16 Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, drugo izdanje (1988)

izmenjeno i dopunjeno

- Uputstvom Saveta 98/20/EZ od 30. marta 1998. godine kojim se menja i dopunjava Uputstvo 92/14/EEZ
- Uputstvom Komisije 1999/28/EZ od 21. aprila 1999. godine kojim se menja i dopunjava Aneks uz Uputstvo Saveta 92/14/EEZ
- Uredbom Komisije (EZ) br. 991/2001 od 21. maja 2001. godine kojom se menja i dopunjava Aneks uz Uputstvo Saveta 92/14/EEZ

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 11. i Aneks ovog uputstva

Br.2002/30

Uputstvo 2002/30/EZ Evropskog Parlamenta i Saveta od 26. marta 2002. godine o uspostavljanju pravila i procedura u pogledu uvođenja operativnih ograničenja vezanih za emisiju buke na aerodromima Zajednice

Kao što je dopunjeno, izmenjeno ili usklađeno sa uredbom o pristupanju iz 2003.

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 15. i Aneksi I i II ovog uputstva.

Br. 2002/49

Uputstvo 2002/49/EZ Evropskog Parlamenta i Saveta od 25. juna 2002. godine koje se odnosi na procenu i regulisanje buke u životnoj sredini

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 16. i Aneksi I do VI ovog uputstva

F. Socijalni aspekti

Br.1989/391

Uputstvo Saveta 89/391/EEZ od 12. juna 1989. godine o uvođenju mera radi podsticanja poboljšanja po pitanju bezbednosti i zdravlja radnika na radu

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 16. i 18. do 19. ovog uputstva

Br. 2003/88

Uputstvo 2003/88/EZ Evropskog Parlamenta i Saveta od 4. novembra 2003. godine koje se odnosi na određene aspekte organizacije radnog vremena

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 19, 21. do 24. i 26. do 29. ovog uputstva

Br. 2000/79

Uputstvo Saveta 2000/79/EZ od 27. novembra 2000. godine koje se odnosi na Evropski sporazum o organizaciji radnog vremena mobilnih radnika u civilnom vazduhoplovstvu, koji je zaključen od strane Udruženja evropskih avio-prevoznika (AEA), Evropske federacije transportnih radnika (ETF), Evropskog strukovnog udruženja letачkog osoblja (ECA), Evropskog udruženja regionalnih avio-prevoznika (ERA) i Međunarodnog udruženja avio-prevoznika (IACA)

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 5. ovog uputstva

G. Zaštita korisnika

Br. 90/314

Uputstvo Saveta 90/314/EEZ od 13. juna 1990. godine o putnim aranžmanima, paket aranžmanima i turističkim aranžmanima

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 10. ovog uputstva

Br. 92/59

Uputstvo Saveta 92/59/EEZ od 29. juna 1992. o opštoj bezbednosti proizvoda

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 19. ovog uputstva

Br. 93/13

Uputstvo Saveta 93/13/EEZ od 5. aprila 1993. godine o nelojalnim uslovima u ugovorima korisnika

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 10. i Aneks ovog uputstva

Što se tiče primene člana 10. izraz „Komisija“ se tumači kao „sve ostale Strane ugovornice ECAA“.

Br. 95/46

Uputstvo 95/46/ EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 24. oktobra 1995. godine o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka i o slobodnom kretanju ovakvih podataka

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 34. ovog uputstva

Br.2027/97

Uredba Saveta (EZ) br. 2027/97 od 9. oktobra 1997. godine o odgovornosti avio-prevozioca u slučaju udesa

izmenjena i dopunjena:

- Uredbom (EZ) br. 889/2002 Evropskog Parlamenta i Saveta od 13. maja 2002. godine kojom se menja i dopunjava Uredba Saveta (EZ) br. 2027/97

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 8. ove uredbe

Br. 261/2004

Uredba (EZ) br. 261/2004 Evropskog Parlamenta i Saveta od 11. februara 2004. godine o uspostavljanju zajedničkih pravila o kompenzaciji i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcavanja i otkazivanja ili dugog kašnjenja letova, i ukidanju Uredbe (EEZ) br. 295/91

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 17. ove uredbe

H. Ostali zakonski propisi

Br. 2299/1989

Uredba Saveta (EEZ) br. 2299/1989 od 24. jula 1989. godine o pravilima ponašanja za kompjuterski sistem rezervacija

izmenjena i dopunjena:

- Uredbom Saveta (EEZ) br. 3089/93 od 29. oktobra 1993. godine kojom se menja i dopunjava Uredba (EEZ) br. 2299/89
- Uredbom Saveta (EZ) br. 323/1999 od 8. februara 1999. godine kojom se menja i dopunjava Uredba (EEZ) br. 2299/89

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 22. i Aneks ove uredbe

Br. 91/670

Uputstvo Saveta br. 91/670/EEZ od 16. decembra 1991. godine o zajedničkom prihvatanju dozvola osoblja za obavljanje funkcija u civilnom vazduhoplovstvu

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 8. i Aneks ovog uputstva

Br. 3925/91

Uredba Saveta (EEZ) br. 3925/91 od 19. decembra 1991. godine koja se odnosi na eliminaciju kontrole i formalnosti koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag lica na letovima unutar Zajednice i prtljag lica koji prelaze preko mora unutar Zajednice

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 5. ove uredbe

Br. 437/2003

Uredba (EZ) br. 437/2003 Evropskog Parlamenta i Saveta od 27. februara 2003. godine o statističkim prikazima prevoza putnika, robe i pošte vazdušnim putem

izmenjena i dopunjena:

- Uredbom Komisije (EZ) br. 1358/2003 od 31. jula 2003. godine kojom se sprovodi Uredba (EZ) br. 437/2003 Evropskog Parlamenta i Saveta

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 11, Aneksi I i II ove uredbe

Br.1358/2003

Uredba Komisije (EZ) br. 1358/2003 od 31. jula 2003. godine o primeni Uredbe (EZ) br. 437/2003 Evropskog Parlamenta i Saveta o statističkim prikazima prevoza putnika, robe i pošte vazdušnim putem i kojom se menjaju i dopunjavaju Aneksi I i II te uredbe

Odredbe koje se primenjuju: članovi 1. do 4, Aneksi I do III ove uredbe

Br. 2003/96

Uputstvo Saveta 2003/96/EZ od 27. oktobra 2003. godine kojim se reorganizuje šema Zajednice za oporezivanje energetskih proizvoda i električne energije

Odredbe koje se primenjuju: član 14. stav 1. pod (b) i stav 2. ovog uputstva

ANEKS II

Horizontalno usklađivanje i određena proceduralna pravila

Odredbe propisa navedenih u Aneksu I ovog sporazuma se primenjuju u skladu sa Sporazumom i tačkama od 1. do 4. ovog aneksa, osim ako nije drugačije predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma. Specifična usklađivanja koja su neophodna za pojedine propise su obrazložena u Aneksu I ovog sporazuma.

Ovaj sporazum se primenjuje u skladu sa proceduralnim pravilima sadržanim u tačkama 5. i 6. ovog aneksa.

1. UVODNI DELOVI PROPISA

Preambule navedenih propisa nisu usklađene za potrebe ovog sporazuma. One su relevantne u meri koja je neophodna za pravilno tumačenje i primenu odredaba sadržanih u ovakvim propisima, u okviru ovog sporazuma.

2. SPECIFIČNA TERMINOLOGIJA PROPISA

Sledeći izrazi koji se koriste u propisima koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma se tumače kao:

- (a) izraz "Zajednica" se tumači kao "Zajedničko evropsko vazduho-plovno područje";
- (b) izrazi "zakon Zajednice", "zakonski propisi Zajednice", "instrumenti Zajednice" i " Ugovor EZ "se tumače kao "Sporazum ECAA";
- (c) izraz "aerodrom Zajednice" se tumači kao "aerodromi koji se nalaze u Zajedničkom evropskom vazduhoplovnom području";
- (d) izraz "Službeni glasnik Evropske Unije" se tumači kao "Službeni list strana ugovornica"
- (e) izraz "avio-prevozilac Zajednice" se tumači kao "avio-prevozilac ECAA";

3. POZIVANJE NA DRŽAVE ČLANICE

Bez prejudiciranja tačke 4. ovog Aneksa, kadgod se određeni propisi navedeni u Aneksu I ovog sporazuma pozivaju na "državu(e) članicu(e)", smatraće se da pozivanje obuhvata, osim država članica EZ, takođe partnere ECAA.

4. ODREDBE O KOMITETIMA EVROPSKE ZAJEDNICE I KONSULTACIJAMA PRIDRUŽENIH STRANA

Evropska komisija konsultuje stručnjake pridruženih strana i daje mogućnost da dostave svoje savete ili mišljenje svaki put kada propisi navedeni u Aneksu I predviđaju konsultacije od strane Evropske komisije Komiteta Evropske zajednice.

Svaka konsultacija se sastoji od jednog sastanka kojim predsedava Evropska komisija i održava se u okviru Zajedničkog komiteta na poziv Evropske komisije pre konsultacija nadležnog Komiteta Evropske zajednice. Evropska komisija dostavlja sve neophodne informacije svakoj pridruženoj strani najmanje dve nedelje pre sastanka, osim ako određene okolnosti ne zahtevaju kraći rok.

Pridružene strane se pozivaju da dostave svoje stavove Evropskoj komisiji. Evropska komisija s dužnom pažnjom uzima u obzir savete pridruženih strana.

Gore navedene odredbe se ne podnose za primenu pravila o konkurenciji koja su obrazložena u ovom sporazumu i koja se regulišu posebnim konsultacijskim procedurama koje su obrazložene u Aneksu III.

5. SARADNJA I RAZMENA INFORMACIJA

U cilju lakšeg korišćenja odgovarajućih ovlašćenja nadležnih organa strana ugovornica, ovi nadležni organi, na zahtev, međusobno razmenjuju informacije koje su neophodne za pravilno sprovođenje ovog sporazuma.

6. POZIVANJE NA JEZIKE

Strane ugovornice imaju pravo da koriste, u procedurama koje su utvrđene u okviru Sporazuma i bez prejudiciranja Aneksa IV, svaki zvaničan jezik institucija Evropske Unije ili druge strane ugovornice. Međutim, strane ugovornice su svesne da korišćenje engleskog jezika olakšava ove procedure. Ako se u zvaničnom dokumentu koristi jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije, istovremeno se dostavlja i prevod na nekom od zvaničnih jezika institucija Evropske Unije, uzimajući u obzir odredbu iz prethodne rečenice. Ako strana ugovornica namerava da koristi, u usmenom postupku, jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije, ta strana ugovornica obezbeđuje simultani prevod na engleskom jeziku.

ANEKS III

Pravila o konkurenciji i državnoj pomoći
koja su navedena u članu 14.

Član 1.

Državni monopoli

Pridružena strana postepeno prilagođava svaki državni monopol komercijalnog karaktera kako bi obezbedila da, do kraja drugog perioda koji je naveden u Protokolu uz ovaj sporazum koji sadrži tranzicione mere u vezi sa pridruženom stranom koja je u pitanju, ne postoji nikakva diskriminacija u pogledu uslova prema kojima se roba nabavlja i plasira na tržištu među državljanima strana ugovornica. Zajednički komitet će biti obavešten o usvojenim merama radi postizanja ovog cilja.

Član 2.

Usklađivanje državne pomoći i zakona o konkurenciji

1. Strane ugovornice imaju u vidu značaj usaglašavanja postojećih zakonskih propisa o državnoj pomoći i konkurenciji pridruženih strana sa zakonskim propisima Evropske zajednice. Pridružene strane nastoje da obezbede da njihovi postojeći i budući zakoni o državnoj pomoći i konkurenciji postepeno postanu kompatibilni sa zakonodavstvom Evropske zajednice.

2. Ovo usaglašavanje počinje nakon stupanja Sporazuma na snagu, i postepeno se proširuje na sve elemente odredaba državne pomoći i konkurencije Evropske zajednice koje su navedene u ovom aneksu do kraja drugog perioda koji je naveden u Protokolu ovog sporazuma koji sadrži tranzicione mere u odnosu na pridruženu stranu koja je u pitanju. Pridružena strana definiše, u saglasnosti sa Evropskom komisijom, modalitete za praćenje sprovođenja usaglašavanja zakonskih propisa i postupke koje treba preduzeti za sprovođenje zakona.

Član 3.

Pravila o konkurenciji i druge ekonomske odredbe

1. Sledeća praksa nije kompatibilna sa pravilnim sprovođenjem Sporazuma, utoliko što može da utiče na trgovinu između dve ili više strana ugovornica:

- (i) svi sporazumi između preduzeća, odluke udruženja preduzeća i usaglašena praksa između preduzeća koja imaju za cilj ili posledicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije;
- (ii) zloupotreba dominantne pozicije jednog ili više preduzeća na teritorijama strana ugovornica u celini ili u nekom njegovom značajnom delu;
- (iii) svaka državna pomoć koja narušava ili preti da naruši konkurenciju favorizovanjem određenih preduzeća ili određenih proizvoda.

2. Praksa koja je u suprotnosti sa ovim članom se procenjuje na osnovu kriterijuma koji proizilaze iz primene pravila o konkurenciji koja se primenjuju u Evropskoj zajednici, posebno na osnovu čl. 81, 82, 86. i 87. Ugovora EZ i instrumenata tumačenja koji su usvojeni od strane institucija Evropske zajednice.

3. Svaka pridružena strana obezbeđuje da se jednom operativno nezavisnom državnom telu poveri ovlašćenja koja su neophodna za potpunu primenu stava 1.

pod (i) i (ii) ovog člana u pogledu privatnih i državnih preduzeća i preduzeća kojima su data posebna prava.

4. Svaka pridružena strana određuje ili uspostavlja operativno nezavisan nadležan organ kome se poveravaju ovlašćenja neophodna za potpunu primenu stava 1. (iii) ovog člana. Ovaj nadležni organ ima, između ostalog, ovlašćenja da odobrava planove državne pomoći i pojedinačne pomoći u skladu sa stavom 2. ovog člana, kao i da naredi povraćaj državne pomoći koja je nezakonito data.

5. Svaka strana ugovornica obezbeđuje transparentnost u oblasti državne pomoći, između ostalog, i dostavljanjem redovnog godišnjeg izveštaja ili odgovarajućeg materijala drugoj strani ugovornici, pridržavajući se metodologije i prikaza pregleda Evropske zajednice o državnoj pomoći. Na zahtev jedne strane ugovornice, druga strana ugovornica dostavlja informacije o određenim pojedinačnim slučajevima javne pomoći.

6. Svaka pridružena strana utvrđuje opsežan spisak planova pomoći ustanovljenih pre uspostavljanja nadležnog organa koji je naveden u stavu 4. ovog člana i usaglašava te planove pomoći sa kriterijumima koji su navedeni u stavu 2 ovog člana.

7.

- (a) Za potrebe primene odredaba iz stava 1. pod (iii), strane ugovornice imaju u vidu da se, u periodima koji su navedeni u Protokolu ovog sporazuma koji sadrži tranzicione mere u pogledu pridružene strane, svaka javna pomoć koju daje ova pridružena strana procenjuje tako što se uzima u obzir da se pridružena strana koja je u pitanju posmatra kao oblast identična onim oblastima Evropske zajednice koje su opisane u članu 87. stav 3. pod (a) Ugovora o osnivanju Evropske zajednice.
- (b) Do kraja prvog perioda koji je naveden u Protokolu ovog sporazuma koji sadrži tranzicione mere u pogledu pridružene strane, ova pridružena strana treba da podnese Evropskoj komisiji svoj bruto nacionalni proizvod po glavi stanovnika usklađen na nivou NUTS II. Zatim nadležni organ naveden u stavu 4. ovog člana i Evropska komisija zajednički vrše procenu kvalifikovanosti regiona pridružene strane koja je u pitanju kao i maksimalne nivoe pomoći s tim u vezi, u cilju izrade regionalne mape pomoći na osnovu relevantnih smernica Evropske zajednice.

8. Ako jedna od strana ugovornica smatra da konkretna praksa nije kompatibilna sa uslovima iz stava 1. ovog člana, ona može da preduzme odgovarajuće mere posle konsultacija u okviru Zajedničkog komiteta ili nakon trideset radnih dana posle podnošenja zahteva za ovakve konsultacije.

9. Strane ugovornice razmenjuju informacije uzimajući u obzir ograničenja nametnuta zahtevima čuvanja profesionalne i poslovne tajne.

ANEKS IV

Podnesci Sudu pravde Evropskih zajednica

1. Opšta načela koja se odnose na član 16. Sporazuma

1. Procedure utvrđene od strane Suda pravde Evropskih zajednica, u daljem tekstu „Sud pravde“, za podneske radi preliminarne rešenja u okviru Evropske zajednice se primenjuju koliko je to moguće. Posle preliminarne rešenja, sud ili tribunal strane ugovornice primenjuje tumačenje Suda pravde.
2. Strane ugovornice imaju u okviru ovog sporazuma, ista prava za podnošenje primedaba Sudu pravde kao i države članice EZ.

2. Obim i modaliteti procedure utvrđene članom 16. stav 2. Sporazuma

1. Kada, u skladu sa drugom rečenicom člana 16. stav 2. ovog sporazuma, strana ugovornica usvoji odluku o obimu i modalitetima podnesaka Sudu pravde, ta odluka utvrđuje ili:
  - (a) da svaki sud ili tribunal te strane ugovornice protiv čijih odluka ne postoji pravni lek prema domaćem zakonu, zahteva od Suda pravde da donese preliminarno rešenje po pitanju pokrenutom u predmetu koji je u toku kod tog suda u vezi validnosti ili tumačenja nekog propisa koji je naveden u članu 16. stav 2. sporazuma, ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna kako bi mogao da donese odluku, ili
  - (b) da svaki sud ili tribunal te strane ugovornice može da zahteva od Suda pravde da donese preliminarno rešenje po pitanju koje je pred tim sudom pokrenuto u vezi validnosti ili tumačenja propisa koji je naveden u članu 16. stav 2. Sporazuma ako taj sud ili tribunal smatra da je odluka po tom pitanju neophodna da bi mogao da donese odluku.
2. Modaliteti primene člana 16. stav 2. ovog sporazuma se zasnivaju na načelima sadržanim u pravnim odredbama koje regulišu funkcionisanje Suda pravde, uključujući odredbe Ugovora EZ, Statuta i Pravilnika o poslovanju Suda pravde, kao i precedentnog prava Suda pravde. U slučaju da on donosi odluku o modalitetima primene ove odredbe, strana ugovornica uzima u obzir i praktične smernice od strane Suda pravde koje taj sud iznosi u informativnom obaveštenju o podnescima domaćih sudova za preliminarne rešenja.

3. Podnesci u skladu sa članom 20. stav 3. Sporazuma

Sporove dostavljene Sudu pravde u skladu sa članom 20. stav 3. ovog sporazuma, Sud tretira na isti način kao i one koji su dostavljeni u skladu sa članom 239. Ugovora EZ.

4. Podnesci Sudu pravde i jezici

Strane ugovornice imaju pravo da koriste, u procedurama pred Sudom pravde koje su utvrđene u okviru Sporazuma, bilo koji zvanični jezik institucija Evropske Unije ili druge strane ugovornice. Ako se neki jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije koristi u zvaničnom dokumentu, istovremeno se dostavlja i prevod na francuskom jeziku. Ako strana ugovornica namerava da koristi, u usmenom postupku, jezik koji nije zvanični jezik institucija Evropske Unije, strana ugovornica će obezbediti simultani prevod na francuski jezik.

ANEKS V

PROTOKOL I
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE I
DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I REPUBLIKE ALBANIJE, S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2. stav 1. ovog protokola od strane Republike Albanije, u daljem tekstu „Albanija“, kako je potvrdila procena koju je izvršila Evropska zajednica.
- (2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2. stav 2. ovog protokola od strane Albanije kako je potvrdila procena koju je izvršila Evropska zajednica.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Albanija će
  - (i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (ii) primeniti Dokument 30 ECAC i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o istragama udesa), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu), kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i nacionalno regulatorno telo, uspostaviti nacionalno nadzorno telo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;
  - (v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);
  - (vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14. stav 1. Glavnog sporazuma ili u Aneksu III, koji god da se primenjuje.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Albanija će primeniti ovaj sporazum, uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
  - (a) U toku prvog tranzicionog perioda:
    - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Albanije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Albaniji i bilo koje tačke u državi članici EZ;
    - (ii) avio-prevozioci Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Albanije ili njenih državljana a avio-prevozioci koji imaju dozvolu od Albanije neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana.
  - (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
    - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Albanije se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1. pod (a) i. ovog člana;
    - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Albaniji i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
    - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Albanije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u Albaniji.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevozilac Zajednice“ označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Albanije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Albanije ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda Albanija će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Albanije u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti, Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola za

avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Albanije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5.

Vazduhoplovna bezbednost

- (1) Na početku drugog tranzicionog perioda poverljivi deo zakonskih propisa vezanih za bezbednost, kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma, stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Albanije.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Albanije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL II
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I BOSNE I HERCEGOVINE, S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu do ispunjavanja svih uslova koji su navedeni u članu 2. stav 1. ovog protokola od strane Bosne i Hercegovine, kako je potvrđeno na osnovu procene koju je izvršila Evropska zajednica.
- (2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2. stav 2. ovog protokola od strane Bosne i Hercegovine, kako je potvrđeno na osnovu procene koju je izvršila Evropska zajednica.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će:
  - (i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojati da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (ii) primeniti Dokument 30 ECACa i nastojati da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o istragama udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88 (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iv) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);
  - (v) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14. stav 1. Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primenjuje.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će:
  - (i) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i nacionalno regulatorno telo, uspostaviti nacionalno nadzorno telo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u

funkcionalni blok ili blokove i primeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;

- (ii) primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
  - (a) U toku prvog tranzicionog perioda:
    - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Bosne i Hercegovine se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Bosni i Hercegovini i bilo koje tačke u državi članici EZ;
    - (ii) avio-prevozioci Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Bosne i Hercegovine ili njenih državljana, a avio-prevozioci koji imaju dozvolu od Bosne i Hercegovine neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana.
  - (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
    - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Bosne i Hercegovine se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1. pod (a) i. ovog člana;
    - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Bosni i Hercegovini i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
    - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Bosne i Hercegovine se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u Bosni i Hercegovini.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevoziocima Zajednice“ označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Bosne i Hercegovine i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Bosne i Hercegovine ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda Bosna i Hercegovina će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovide.

- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Bosne i Hercegovine u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola za avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Bosne i Hercegovine da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5.

Vazduhoplovna bezbednost

- (1) Na početku drugog tranzicionog perioda poverljivi deo zakonskih propisa koji se odnosi na bezbednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Bosne i Hercegovine.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola za avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Bosne i Hercegovine da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL III
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I REPUBLIKE BUGARSKE, S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu do ispunjavanja svih uslova koji su obrazloženi u članu 2. ovog protokola od strane Republike Bugarske, u daljem tekstu: „Bugarska“, kako je potvrđeno na osnovu procene koju je izvršila Evropska zajednica, i ne kasnije od pristupanja Bugarske Evropskoj Uniji.
- (2) Pozivanje na „drugi tranzicioni period“ u ovom sporazumu ili u njegovim aneksima znači u slučaju Bugarske tranzicioni period koji je naveden u stavu 1. ovog člana.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

Do kraja tranzicionog perioda Bugarska će primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise, koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma kako je predviđeno u članu 3. Glavnog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma, u toku tranzicionog perioda:
  - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Bugarske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Bugarskoj i bilo koje tačke u državi članici EZ;
  - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Bugarskoj i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
  - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Bugarske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u Bugarskoj.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevoziocima Zajednice“ označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Bugarske i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u

većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Bugarske ili njenih državljana od početka tranzicionog perioda.

Član 4.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na kraju tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Bugarske u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (2) Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Bugarske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5.

Vazduhoplovna bezbednost

Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Bugarske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL IV
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I REPUBLIKE HRVATSKE, S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2. stav 1. ovog protokola od strane Republike Hrvatske, u daljem tekstu: „Hrvatska“, kako je potvrdila procena koju je izvršila Evropska zajednica.
- (2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2. stav 2. ovog protokola od strane Hrvatske kako je potvrdila procena koju je izvršila Evropska zajednica.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Hrvatska će:
  - (i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (ii) primeniti Dokument 30 ECACa i nastojće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o istragama udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevozlaca u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i nacionalno regulatorno telo, uspostaviti nacionalno nadzorno telo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;
  - (v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);
  - (vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14. stav 1. Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primenjuje.

- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Hrvatska će primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
- (a) U toku prvog i drugog tranzicionog perioda avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Hrvatske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Hrvatskoj i bilo koje tačke u državi članici EZ;
- (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
- (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Hrvatske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava koja su predviđena stavom (1) pod (a);
- (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Hrvatskoj i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
- (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Hrvatske se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u Hrvatskoj.
- (c) Do kraja drugog tranzicionog perioda avio-prevozioci Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Hrvatske ili njenih državljana, a avio-prevozioci koji imaju dozvolu od Hrvatske neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevoznik Zajednice“ označava avio-prevoznika koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Članovi 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Hrvatske i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane Hrvatske ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda Hrvatska će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Hrvatske u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.

- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Hrvatske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5.

Vazduhoplovna bezbednost

- (1) Na početku drugog tranzicionog perioda poverljivi deo zakonskih propisa vezanih za bezbednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Hrvatske.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Hrvatske da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL V
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I BIVŠE JUGOSLOVENSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE, S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu do ispunjavanja svih uslova koji su navedeni u članu 2. stav 1. ovog protokola od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, kako je potvrđeno na osnovu procene koju je izvršila Evropska zajednica.
- (2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2. stav 2. ovog protokola od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije kako je potvrđeno na osnovu procene koju je izvršila Evropska zajednica.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će
  - (i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (ii) primeniti Dokument 30 ECACa i nastojaće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i nacionalno regulatorno telo, uspostaviti nacionalno nadzorno telo za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju svog vazdušnog prostora u funkcionalni blok ili blokove i primeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;
  - (v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);
  - (vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14. stav 1. Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primenjuje.

- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
- (a) U toku prvog tranzicionog perioda:
- (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i bilo koje tačke u državi članici EZ;
  - (ii) avio-prevozioci Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ili njenih državljana, a avio-prevozioci koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana.
- (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
- (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1. pod (a) i. ovog člana;
  - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i ostalim pridruženim stranama i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
  - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji.
- (2) Za potrebe ovog člana, "avio-prevozilac Zajednice" označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Čl. 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4.

Primena određenih zakonskih propisa od strane bivše Jugoslovenske Republike Makedonije

Izuzetno od člana 2. ovog protokola, nakon stupanja Sporazuma na snagu bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će:

- (i) primeniti u praksi Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);
- (ii) obezbediti da avio-prevozioci koji imaju dozvolu od bivše Jugoslovenske Republike Makedonije postupaju u skladu sa Uredbom (EZ) br. 261/2004;
- (iii) raskinuti ili usaglasiti ugovor između Vlade bivše Jugoslovenske Republike Makedonije i makedonske avio-kompanije (MAT) sa zakonom Zajednice.

Član 5.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu efikasno vrši Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 6.

Vazduhoplovna bezbednost

- (1) Na početku drugog tranzicionog perioda poverljivi deo zakonskih propisa vezanih za bezbednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost, Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL VI
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I REPUBLIKE SRBIJE, S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2. stav 1. ovog protokola od strane Republike Srbije kako je potvrdila procena koju je izvršio nadležni organ Evropske zajednice.
- (2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2. stav 2. ovog protokola od strane Republike Srbije, kako je potvrdila procena koju je izvršio nadležni organ Evropske zajednice.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Republika Srbija će
  - (i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojće da sprovedu sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (ii) primeniti Dokument 30 ECAC i nastojće da sprovedu sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbednost, kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu), kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i regulatorno telo za Republiku Srbiju, uspostaviti nadzorno telo za Republiku Srbiju za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju vazdušnog prostora Republike Srbije u funkcionalni blok ili blokove i primeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;
  - (v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);
  - (vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14. stav 1. Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primenjuje.

- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Republika Srbija će primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
- (a) U toku prvog tranzicionog perioda:
- (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Republike Srbije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Republici Srbiji i bilo koje tačke u državi članici EZ;
  - (ii) avio-prevozioci Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Srbije ili njihovih državljana, a avio-prevozioci koji imaju dozvolu od Republike Srbije neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana.
- (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
- (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Republike Srbije se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1. pod (a) i. ovog člana;
  - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Republici Srbiji i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
  - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Republike Srbije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u Republici Srbiji.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevoziocima Zajednice“ označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Čl. 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Republike Srbije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Srbije ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda Republika Srbija će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za

učestvovanje Republike Srbije u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovide.

- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Srbije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5.

Vazduhoplovna bezbednost

- (1) Na početku drugog tranzicionog perioda poverljivi deo zakonskih propisa vezanih za bezbednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Republike Srbije.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost, Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Srbije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica, kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL VII
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I REPUBLIKE CRNE GORE , S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2. stav 1. ovog protokola od strane Republike Crne Gore kako je potvrdila procena koju je izvršio nadležni organ Evropske zajednice.
- (2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune uslovi navedeni u članu 2. stav 2. ovog protokola od strane Republike Crne Gore, kako je potvrdila procena koju je izvršio nadležni organ Evropske zajednice.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda Republika Crna Gora će
  - (i) postati punopravan član Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti i nastojće da sprovedu sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (ii) primeniti Dokument 30 ECAC i nastojće da sprovedu sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbednost, kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uputstvo 96/67/EZ (o opsluživanju na zemlji), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu), kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i regulatorno telo za Republiku Crnu Goru, uspostaviti nadzorno telo za Republiku Crnu Goru za službe kontrole letenja, započeti reorganizaciju vazdušnog prostora Republike Crne Gore u funkcionalni blok ili blokove i primeniti fleksibilnu upotrebu vazdušnog prostora;
  - (v) ratifikovati Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);
  - (vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14. stav 1. Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primenjuje.

- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda Republika Crna Gora će primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
- (a) U toku prvog tranzicionog perioda:
- (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Republike Crne Gore se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Republici Crnoj Gori i bilo koje tačke u državi članici EZ;
  - (ii) avio-prevozioci Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Crne Gore ili njihovih državljana, a avio-prevozioci koji imaju dozvolu od Republike Crne Gore neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana.
- (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
- (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Republike Crne Gore se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1. pod (a) i. ovog člana;
  - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Republici Crnoj Gori i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
  - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Republike Crne Gore se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u Republici Crnoj Gori.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevozilac Zajednice“ označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Čl. 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Republike Crne Gore i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od Republike Crne Gore ili njenih državljana od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 4.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda Republika Crna Gora će biti uključena kao posmatrač u rad Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovide.
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za

učestvovanje Republike Crne Gore u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.

- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Crne Gore da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5.

Vazduhoplovna bezbednost

- (1) Na početku drugog tranzicionog perioda poverljivi deo zakonskih propisa vezanih za bezbednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu Republike Crne Gore.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost, Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od Republike Crne Gore da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica, kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL VIII
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I RUMUNIJE, S DRUGE STRANE

Član 1.

Tranzicioni periodi

- (1) Tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 2. ovog protokola od strane Rumunije, kako je potvrdila procena koju je izvršila Evropska zajednica.
- (2) Pozivanja na "drugi tranzicioni period" u ovom sporazumu ili u njegovim aneksima označavaju u slučaju Rumunije tranzicioni period koji je naveden u stavu 1. ovog člana.

Član 2.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

Do kraja tranzicionog perioda Rumunija će primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 3.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
  - (a) U toku tranzicionog perioda:
    - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od Rumunije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke u Rumuniji i bilo koje tačke u državi članici EZ;
    - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u Rumuniji i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
    - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od Rumunije se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u Rumuniji.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevoziocima Zajednice“ označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Čl. 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze Rumunije i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili

efektivno kontrolisani od Rumunije ili njenih državljana od početka prvog tranzicionog perioda.

Član 4.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na kraju tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje Rumunije u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (2) Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevozilac dobio od Rumunije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 5.

Vazduhoplovna bezbednost

Do kraja tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost, Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevozilac dobio od Rumunije da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

PROTOKOL IX
TRANZICIONI ARANŽMANI IZMEĐU
EVROPSKE ZAJEDNICE
I DRŽAVA ČLANICA EZ, S JEDNE STRANE
I MISIJE PRIVREMENE UPRAVE UJEDINJENIH NACIJA NA KOSOVU,
S DRUGE STRANE

Član 1.

Nadležnosti UNMIK-a

Odredbe ovog protokola ne prejudiciraju nadležnosti Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu, u daljem tekstu „UNMIK“, koje proizilaze iz Rezolucije Saveta bezbednosti UN 1244 od 10. juna 1999.

Član 2.

Tranzicioni periodi

- (1) Prvi tranzicioni period traje od stupanja ovog sporazuma na snagu dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 3. stav 1. ovog protokola od strane UNMIK kako je potvrdila procena koju je izvršila Evropska zajednica.
- (2) Drugi tranzicioni period traje od kraja prvog tranzicionog perioda dok se ne ispune svi uslovi navedeni u članu 3. stav 2. ovog protokola od strane UNMIK, kako je potvrdila procena koju je izvršila Evropska zajednica.

Član 3.

Uslovi koji se odnose na tranziciju

- (1) Do kraja prvog tranzicionog perioda UNMIK će:
  - (i) sprovesti, bez prejudiciranja svog specijalnog statusa shodno međunarodnom zakonu, Zajedničke vazduhoplovne zahteve (JAR) koje su usvojile Zajedničke vazduhoplovne vlasti i nastojeće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu sigurnost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (ii) primeniti Dokument 30 ECACa i nastojeće da sprovede sve zakonske propise koji se odnose na vazduhoplovnu bezbednost kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iii) primeniti Uredbu (EEZ) br. 3925/91 (o eliminaciji kontrola koje se primenjuju na ručni i registrovani prtljag), Uredbu (EEZ) br. 2409/92 (o naknadama i tarifama za pružanje usluga vazdušnog saobraćaja), Uputstvo 94/56/EZ (o ispitivanju udesa), Uredbu (EZ) br. 2027/97 (o odgovornosti avio-prevoznika u slučaju udesa), Uputstvo 2003/42/EZ (o podnošenju izveštaja u slučaju udesa i incidenata), Uredbu (EZ) br. 261/2004 (o uskraćivanju ukrcavanja), Uputstvo 2000/79/EZ (o radnom vremenu u civilnom vazduhoplovstvu) i Uputstvo 2003/88/EZ (o radnom vremenu) kako je predviđeno u Aneksu I ovog sporazuma;
  - (iv) razdvojiti provajdera usluga vazdušnog saobraćaja i regulatorno telo, uspostaviti ili odrediti nadzorno telo za službe kontrole letenja;
  - (v) primeniti u praksi Konvenciju za objedinjavanje određenih pravila za međunarodni prevoz vazdušnim putem (Montrealska konvencija);

- (vi) ostvariti dovoljan napredak u implementaciji pravila o državnoj pomoći i konkurenciji koja su obuhvaćena u sporazumu koji je naveden u članu 14. stav 1. Glavnog sporazuma ili u Aneksu III ovog sporazuma, koji god da se primenjuje.
- (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda UNMIK će primeniti ovaj sporazum uključujući sve zakonske propise koji su navedeni u Aneksu I ovog sporazuma.

Član 4.

Tranzicioni aranžmani

- (1) Izuzetno od člana 1. stav 1. Glavnog sporazuma,
  - (a) U toku prvog tranzicionog perioda:
    - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji su dobili dozvolu od UNMIK se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između bilo koje tačke na Kosovu i bilo koje tačke u državi članici EZ;
    - (ii) avio-prevozioci Zajednice neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od UNMIK ili stanovnika Kosova, a avio-prevozioci koji imaju dozvolu od UNMIK neće biti u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana.
  - (b) U toku drugog tranzicionog perioda:
    - (i) avio-prevoziocima Zajednice i avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od UNMIK se dozvoljava da koriste saobraćajna prava predviđena stavom 1. pod (a) i. ovog člana;
    - (ii) avio-prevoziocima Zajednice se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka na Kosovu i ostalih pridruženih strana i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova, na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku u državi članici EZ;
    - (iii) avio-prevoziocima koji imaju dozvolu od UNMIK se dozvoljava da koriste neograničena saobraćajna prava između tačaka u različitim državama članicama EZ i dozvoljava im se promena tipa vazduhoplova na bilo kojoj tački, pod uslovom da je let deo usluge koja opslužuje tačku na Kosovu.
- (2) Za potrebe ovog člana, „avio-prevoziocima Zajednice“ označava avio-prevozioca koji je dobio dozvolu od države članice EZ, Norveške ili Islanda.
- (3) Čl. 7. i 8. Glavnog sporazuma se ne primenjuju do kraja drugog tranzicionog perioda, bez prejudiciranja obaveze UNMIK-a i obaveze Zajednice da daje dozvole za obavljanje vazdušnog saobraćaja u skladu sa propisima koji su precizirani u Aneksu I ovog sporazuma, avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili koji su efektivno kontrolisani od država članica EZ ili njihovih državljana i avio-prevoziocima koji su u većinskom vlasništvu ili efektivno kontrolisani od UNMIK ili stanovnika Kosova od kraja prvog tranzicionog perioda.

Član 5.

Međunarodne konvencije i sporazumi

U slučaju da zakonski propisi navedeni u Aneksu I ovog sporazuma predviđaju obavezu da se bude strana ugovornica u međunarodnim

konvencijama ili sporazumima, biće uzet u obzir specijalan status UNMIK, shodno međunarodnom zakonu.

Član 6.

Vazduhoplovna sigurnost

- (1) Na početku prvog tranzicionog perioda UNMIK će biti uključen kao posmatrač u rad Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (2) Na kraju drugog tranzicionog perioda Zajednički komitet koji je osnovan shodno članu 18. Glavnog sporazuma će odrediti precizan status i uslove za učestvovanje UNMIKa u radu Evropske agencije za bezbednost vazdušne plovidbe.
- (3) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za pitanja sigurnosti Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od UNMIKa da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni sigurnosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.

Član 7.

Vazduhoplovna bezbednost

- (1) Na početku drugog tranzicionog perioda poverljivi deo zakonskih propisa vezanih za bezbednost kako je predviđeno Aneksom I ovog sporazuma stavlja se na raspolaganje odgovarajućem nadležnom organu UNMIK-a.
  - (2) Do kraja drugog tranzicionog perioda, ako se utvrde nedostaci vezani za bezbednost, Evropska zajednica može da zahteva da se dozvola koju je avio-prevoznik dobio od UNMIKa da obavlja vazdušni saobraćaj na vazdušnim rutama do, od ili u okviru Evropske zajednice podvrgne određenoj proceni bezbednosti. Ovu procenu vrši efikasno Evropska zajednica kako bi se izbeglo nepotrebno kašnjenje u korišćenju saobraćajnih prava.
-

Član 3 .

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije – Međunarodni ugovori”.